

Mehmet Aydın
Muhammet Karapıçak
İsmet Balık

Ordu University, Ordu-Turkey
maydin69@yahoo.com; ibalik@odu.edu.tr

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.1.5A0089		
ORCID ID	0000-0003-1163-6461	---	G-8530-2016
CORRESPONDING AUTHOR	İsmet Balık		

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ'NDEKİ AMATÖR BALIKÇILIĞIN SOSYO EKONOMİK ANALİZİ

ÖZ

Bu çalışmada, Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki amatör balıkçılığın durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, 2013 yılında bölgede bulunan Giresun, Trabzon, Rize, Artvin illerinin sahil şeridinde 517 amatör balıkçıyla yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, amatör balıkçıların demografik yapılarının yanı sıra, amaçları, avlanma çeşitleri, avlanma zamanları, avlanma sıklıkları, avlanma süreleri ve tercih ettikleri saat aralıkları, yakaladıkları türler ve miktarı, yakalanan su ürünlerinin nasıl değerlendirildiği, harcamalarını (yem, ulaşım, olta malzemeleri vb.) belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, bölgedeki amatör balıkçıların %46.5'inin 41-60 yaş arasında olduğu ve daha çok %30'luk bir oranla amatör balıkçılığın en çok emekliler tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Amatör balıkçıların %97.7'sinin erkek, %82.4'ünün evli bireyler olduğu, %74.3'ünün boş zamanlarını değerlendirmek ve eğlenmek amacıyla avlandığı tespit edilmiştir. Daha çok (%86.3) kıyı balıkçılığı yaptıkları, en çok istavrit avladıkları (%50.3) ve en fazla Eylül ile Ekim aylarında avlandıkları belirlenmiştir. Ayrıca amatör balıkçılık yapanların %81.2'sinin belge sahibi olmadığı ve %93.2'sinin hiç denetlenmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz, Amatör Balıkçılık, Sosyo-Ekonomik Analiz, Avlanma

SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF AMATEUR FISHING IN THE EASTERN BLACK SEA REGION

ABSTRACT

In this thesis, we tried to determine the status of amateur fishery in the Eastern Black Sea Region. For this purpose, 517 face-to-face interviews with amateur fisherman were conducted at the coastlines of the four cities, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin, of the region in 2013. In addition to the demographic structure of the fisherman obtained, purposes of activity, types of fishing they perform, fishing times they prefer, frequency of fishing, preferred fishing hours and the total amount of fishing time they spend in a day, the kind and amount of aquatic products they catch and how they benefit from this catch, their expenses (fish bait, transportation, fishing equipment etc.). According to our results, 46.5% of the amateur fisherman in the study region are at the ages of 41 to 60 and they are mostly retirees (30%). It was shown that; men constitute 97.7% of the amateur fisherman, 82.4% of the fisherman are married and 74.3% of them fish recreationally and for fun. 86.3% of the amateur fisherman fish from the coast while catching horse mackerel in general (50.3%) mostly in September and October months. It was determined that 81.2% of the amateur fisherman does not have a license and 93.2% of them have never been controlled.

Keywords: Eastern Black Sea, Amateur Fishing, Socio-Economic Analysis, Hunting

How to Cite:

Aydın, M., Karapıçak, M. ve Balık, İ., (2018). Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Amatör Balıkçılığın Sosyo Ekonomik Analizi, **Ecological Life Sciences (NWSAELS)**, 13(1):1-14, DOI: 10.12739/NWSA.2018.13.1.5A0089.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili ve bölgelerimizin birçoğunun denize kıyısı olması insanların sosyal hayatında denizin önemli bir yer edinmesine sebep olmuştur. Denize kıyısı olan bölgelerimizde yaşayan insanların önemli sosyal aktivitelerinden biri de amatör balıkçılıktır. Dinlenme amaçlı, boş vakitleri değerlendirme ve az da olsa aile bütçesine katkı sağlamak için yapılan bu aktiviteyi, farklı meslek guruplarında çalışıp ta boş zamanlarında ve tatil günlerinde gerçekleştirenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Ancak, ülkemizde tekneyle, kıyıda, zıpkınla, serpmeye, oltayla vb. yöntemlerle yapılan bu faaliyeti gerçekleştiren kişi sayısı tam olarak bilinmemektedir. Ülkemizdeki amatör balıkçılık hem kavram olarak hem de uygulama açısından henüz standart bir yapı kazanamamıştır.

Amatör olta balıkçılığının gelişme gösterdiği ve dev ticari sektör haline geldiği Japonya, ABD ve AB ülkeleri ile kıyaslandığında ülkemizde olta balıkçılığının oldukça dağınık, yönetsel açıdan güçsüz ve yetersiz, sorunlarını çözememiş bir durumda olduğu anlaşılmaktadır. Amatör balıkçılığın yasal çerçevesi 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, Su Ürünleri Yönetmeliği ve Su Ürünleri Tebliği ile belirlenmiş olsa da, bu avcılığı yapanların büyük bir kısmı bu kurallardan bihaberdir. Bu da bilinçsiz avcılığın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ülkemizin denize kıyısı olan bölgelerinde ve iç sularında oldukça yaygın bir şekilde yapılan amatör balıkçılık için "Amatör Balıkçı Belgesi" almak zorunlu olmadığı gibi düzenli bir kayıt sistemi de yoktur. Bu nedenle, amatör balıkçılar ile ilgili bilgiler ve bu faaliyetlerin ekosistem üzerine olan etkileri henüz rakamsal olarak ölçülememektedir [1]. Türkiye'de amatör balıkçılık belgesi alınması zorunlu olmamasına rağmen SUBİS kayıt sistemine göre, Mayıs 2014 tarihine kadar alınan toplam amatör balıkçı belgesi 210931'dir. Belgeli en fazla amatör balıkçı Marmara Bölgesi'nde bulunmaktadır. Bunu sırasıyla Ege, Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir (Şekil 1) [2].

Şekil 1. Türkiye'de belge sahibi amatör balıkçıların coğrafik bölgelere göre dağılımı
(Figure 1. Distribution of licensed amateur fishermen according to geographical regions in Turkey)

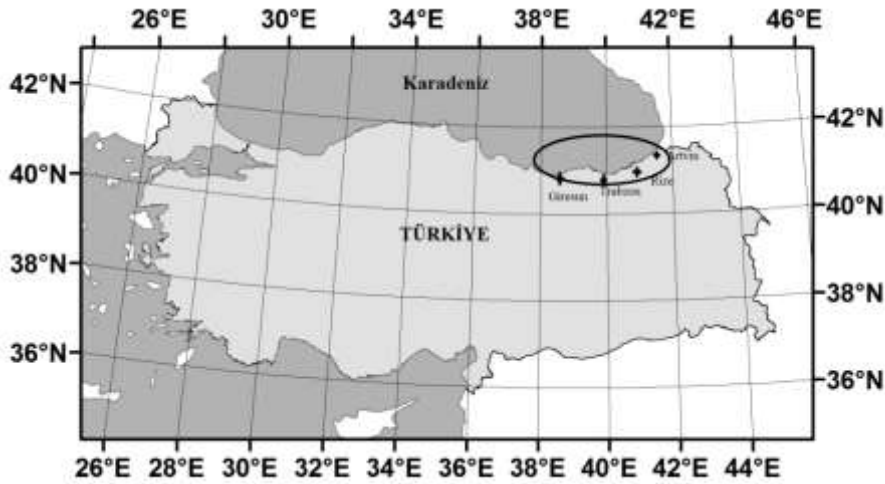
Karadeniz'deki belge sahibi amatör balıkçı sayısı 20110'dur. Bunun 1101'i Giresun'da, 3224'ü Trabzon'da, 914'ü Rize'de ve 325'i Artvin'dedir [2].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Gerek dünyada gerekse ülkemizde pek çok insanın hayatında önemli bir yeri olan bu uğraşın belirlenmiş kurallar dahilinde ve bilinçli yapılması gerekmektedir. Bu çalışmayla Doğu Karadeniz Bölgesi kıyısal bölge halkı için oldukça önemli bir sosyal aktivite olan amatör balıkçılığın durumu ortaya konulmaya çalışılmış ve amatör balıkçıların sosyo-ekonomik durumu incelenmiştir.

3. DENEYSSEL ÇALIŞMA (EXPERIMENTAL METHOD-PROCESS)

Bu tez çalışmasının ana materyalini, Doğu Karadeniz'de bulunan Giresun, Trabzon, Rize, Artvin ili ve ilçelerindeki limanlarda, iskelelerde, çekek yerlerinde ve her türlü amatör avcılığa uygun alanlarda 2013 yılında amatör balıkçıların yüz yüze görüşmeler yolu ile yapılan anket çalışmalarında elde edilen veriler oluşturmaktadır (Şekil 2).

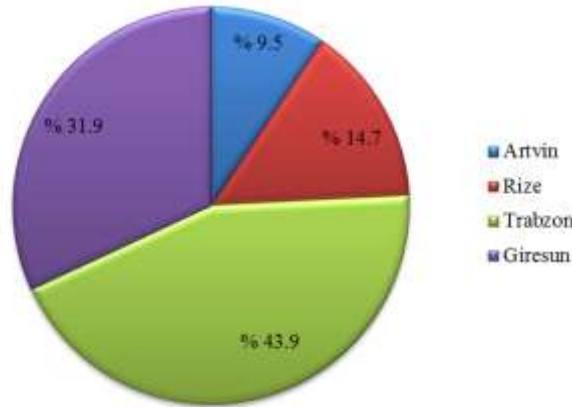

Şekil 2. Araştırma sahası
(Figure 2. Study area)

Bu araştırmada Aydın ve ark. [3] tarafından geliştirilen "Rekrasyonel Balıkçılığı Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 84 maddeden oluşmakta olup 2 adet soru açık uçlu, 6 adet soru ise demografik özellikleri belirlemek amaçlıdır. Araştırmada, örnek büyüklüğünü belirlemek için Altunışık ve ark. [4]'nün kullanmış oldukları yöntem uygulanmıştır. Yapılan anketlerden elde edilen verilerin analizleri ve değerlendirmeleri SPSS İstatistik Paket Programı ve MS-Excel programlarında yapılmıştır.

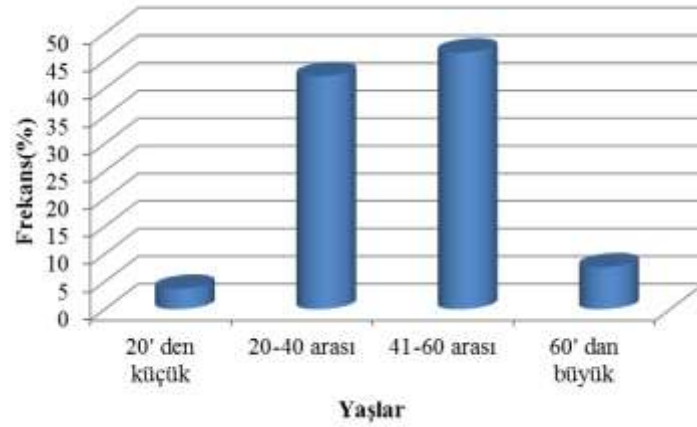
4. BULGULAR (RESULTS)

Araştırma süresince Artvin, Rize, Trabzon, Giresun illeri sahil ilçelerinde amatör balıkçılık ile ilgilenen toplam 517 kişi ile yapılan anketlerde elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Ankete katılan bireylerin illere göre dağılımı Şekil 3' de görülmektedir. Ankete katılım en fazla (227 kişi, %43.9) ile Trabzon'da olmuştur. Bunu sırasıyla Giresun (165 kişi, %31.9), Rize (76 kişi, %14.7) ve Artvin (49 kişi, %9.5) izlemiştir.

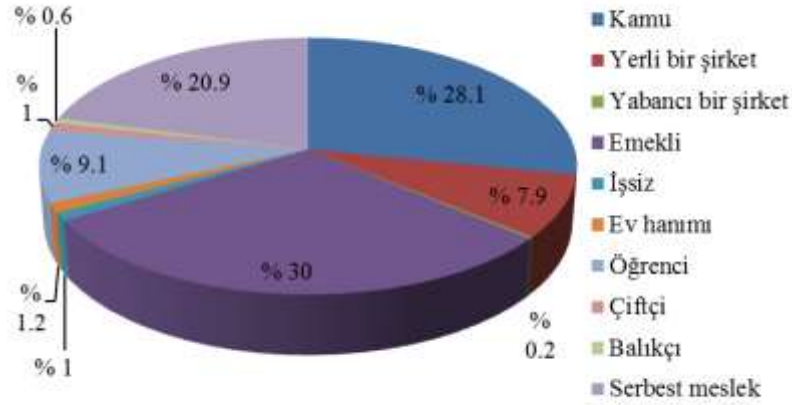
Şekil 3. Ankete katılan amatör balıkçıların illere göre dağılımı
(Figure 3. Distribution of amateur fisherman's according to locality)

Amatör balıkçılıkla ilgili olarak araştırılan önemli hususlardan biri de bu faaliyeti ağırlıklı olarak hangi yaş grupları tarafından yapıldığının belirlenmesi olmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre bölgedeki amatör balıkçıların yaş dağılımı Şekil 4'de görülmektedir.

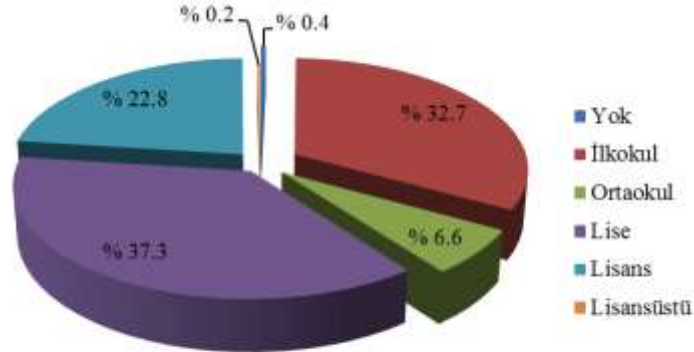
Şekil 4. Ankete katılanların yaş dağılımı
(Figure 4. Age distribution of participants)

Yapılan çalışmada bölgedeki amatör balıkçıların yaş ortalaması 43 olarak belirlenmiştir. En küçük amatör balıkçının 15 yaşında, en büyüğünün ise 74 yaşında olduğu tespit edilmiştir. Yaş gruplarına göre ise, 20 yaş altı 19 kişi (%3.7), 20-40 yaş arası 218 kişi (%42.2), 41-60 yaş arası 241 kişi (%46.5), 61 yaş ve üzeri 39 kişi (%7.6) olarak belirlenmiştir. Ayrıca, amatör balıkçıların sadece %2.3'ünün kadın, geri kalan %97.7'sinin erkek olduğu saptanmıştır. Bölgedeki amatör balıkçıların meslek gruplarına göre dağılımı ise Şekil 5'de görülmektedir.

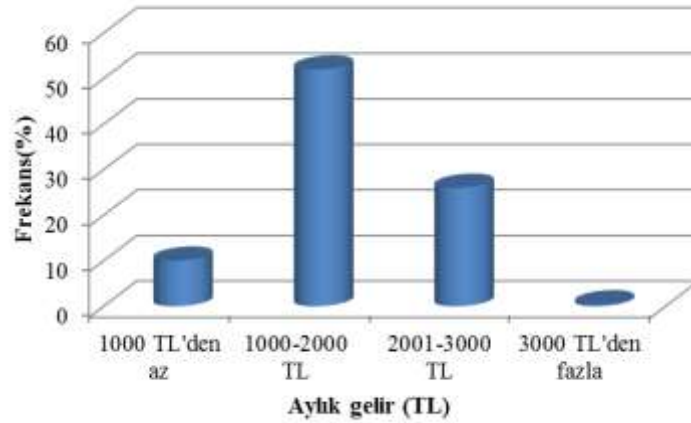
Şekil 5. Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı
(Figure 5. Distribution of participants according to occupational groups)

Bölgelerdeki amatör balıkçıların büyük bir kısmını emekliler (%30) oluşturmuştur. İkincisi sırada ise kamuda çalışanları (%28.1) gelmektedir. Ankete katılanlardan bölgedeki amatör balıkçıların %82.4' ünün evli, %17.6' sının bekar olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim düzeyi bakımından ise büyük çoğunluğunun (193 kişi, %37.3) lise mezunları oluşturmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Ankete katılanların eğitim düzeylerine göre dağılımı
(Figure 6. Distribution of participants according to education levels)

Eğitim düzeyi bakımından ilk sırayı %37.3'lik oran ile lise mezunları almaktadır. İkinci sırada ise %32.7'lik oran ile ilkökullü ve üçüncü sırada ise %22.8'lik oran ile lisans mezunları gelmektedir. Çalışmada amatör balıkçıların aylık gelirlerinin 750TL ile 6000TL arasında değiştiği tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğunun (226 kişi, %51.5) 1000-2000 TL arası aylık gelire sahip olduğu, ortalama aylık gelirin ise 1571 TL olduğu belirlenmiştir. Hiç aylık geliri olmayan kişi sayısı ise 58 (%11.2) olarak tespit edilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Ankete katılanların aylık gelir gruplarına göre dağılımı
(Figure 7. Distribution of participants according to monthly income groups)

Amatör balıkçılardan 420 (%81.2)'sinin amatör balıkçı belgesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Amatör balıkçı belgesi bulunanların oranı ise sadece %18.8 (97)'dir. Amatör balıkçılık aktivitesini gerçekleştirme nedenleri araştırılmış ve boş zamanlarını değerlendirme ve eğlence amaçlı bu aktiviteyi yapan kişi sayısı 384 (%74.3), tüketim amaçlı balık tutan kişi sayısı 119 (%23), satma amaçlı balık tutan kişi sayısı ise 14 (%2.7) olarak saptanmıştır. Amatör balıkçılığı hafta sonu tercih edenlerin 332 kişi (%64.2), fırsat buldukça tercih edenlerin 180 kişi (%34.8) ve hafta içini tercih edenlerin ise 5 kişi (%1) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca avlanmak için öğleden sonrasını tercih edenler 254 kişi (%49.1), gün batımını tercih edenler 104 kişi (%20.1), herhangi bir saatte avcılık yapanlar 95 kişi (%18.4), gün doğumunda avcılık yapan 43 kişi (%8.3), gece avcılık yapan 19 kişi (%3.7), öğle vakti avcılık yapan 2 kişi (%0.4) olarak tespit edilmiştir.

Ankette yer alan bir başka soru da balıkçıların günde ortalama kaç saat avlandıklarının tespitine yöneliktir. Bu soruya balıkçıların vermiş oldukları cevaplardan günde üç saatten az avlanan 246 kişi (%47.6), 3-4 saat arası avlanan 238 kişi (%46), 4 saatten fazla avlanan 33 kişi (%6.4) olduğu anlaşılmıştır. Günlük ortalama avlanma süresi ise 2.75 saat olarak hesaplanmıştır. Amatör balıkçılık anketine katılan bireylere yakaladıkları balıkları tekrar denize iade edip etmedikleri sorulmuş ve bu anket çalışmasına katılan 517 kişiden hiç birinin yakaladıkları balıkları tekrar denize iade etmedikleri öğrenilmiştir. Küçük balıkları denize iade edip etmedikleri sorusuna ise, küçük balıkları denize iade edenlerin 513 kişi (%99.2), iade etmeyenlerin 4 kişi (%0.8) olduğu tespit edilmiştir. Tüketilmeyen balık türlerinin ise tamamının denize iade edildikleri ifade edilmiştir. Amatör balıkçıların 2013 yılında avcılık malzemesine yapmış oldukları harcama miktarları da belirlenmiştir. Yöneltilen sorulara verilen cevaplara göre 100 TL'den az harcama yapan 363 kişi (%70.2), 100-200 TL arası harcama yapan 71 kişi (%13.7), 200 TL'den fazla harcama yapan kişi sayısının ise 10 (%2) olduğu saptanmıştır. Hiç harcama yapmayan ise 73 kişi (%14.1) olarak belirlenmiştir. Avcılık malzemesine yapılan ortalama harcamanın da 46 TL olduğu hesaplanmıştır.

Avcılıkta kullanılan yem için harcadıkları miktarlar bakımından ise 50TL'nin altında harcama yapan 67 kişi (%13), 50-100TL arası harcama yapan 42 kişi (%8), 100TL'den fazla harcama yapan 7 kişi

(%1.4) olduğu saptanmıştır. Yem için 2013 sezonunda harcama yapmadığını beyan eden ise 401 kişi (%77.6)'dir. Yıllık ortalama harcama miktarının ise 48 TL olduğu belirlenmiştir.

Avlanma sahasına ulaşım için bir yıl boyunca kişi başına ortalama 65.4TL harcama yaptıkları belirlenmiştir. Harcama miktarlarına göre gruplandırıldığında ise ulaşım için 50TL'den az harcama yapan kişi sayısı 31 (%6), 50 ile 100TL arası harcama yapan kişi sayısı 44 (%8.5), 100 TL'den fazla harcama yapan kişi sayısı 9 (%1.7), ulaşım için harcama yapmadığını beyan eden kişi sayısı da 433 (%83.8)'dür. Günlük ulaşım harcaması ise ortalama 6.15TL olarak hesaplanmıştır. 10TL'den az harcama yapan 60 kişi (%11.6), 10TL ve üzeri harcama yapan 23 kişi (%4.5) olarak saptanmıştır. Avcılık malzemesi, yem ve ulaşım için harcanan paranın toplam miktarı ise ortalama 53TL olarak hesaplanmıştır. Avlanma sahasına ulaşımında kendi aracını kullanan 67 kişi (%13.0), toplu taşıma aracı kullanan 13 kişi (%2.5), bisiklet kullanan 5 kişi (%1.0) ve av sahasına yaya olarak gelen 423 kişi (%81.8) olduğu belirlenmiştir. Bölgede yapılan amatör balıkçılık hakkında tespit edilen bir başka husus ise ikamet yeriyle av sahası arasındaki mesafe olmuştur. Yapılan çalışmada, uzaklığın 5km'den az olduğunu beyan eden kişi sayısı 473 (%91.4), 5-10km arası olduğunu beyan eden kişi sayısı 37 (%7.2) ve 10km' den fazla olduğunu beyan eden kişi sayısı 7 (%1.4)'dir. Ortalama uzaklık ise 2.17km olarak hesaplanmıştır.

Balıkçıların ekonomik güçlerine göre av takımları önemli farklılıklar gösterebilmektedir. Kullandığı takımın değeri 100TL'nin altında olan 315 kişi (%61), 100-300TL arası olan 184 kişi (%35.5), 300TL'den fazla olan 18 kişi (%3.5)'dir. Ortalama av takım bedeli ise 110TL olarak hesaplanmıştır. Avcılıkta tekne kullananların sayısı ise 71 kişi (%13.7) iken, tekne kullanmayanların sayısının 446 kişi (%86.3) olduğu saptanmıştır. Tekne kullananlardan bir yılda 50 günden az avlanma yapanların 50 kişi (%71), 50-100 gün arasında avlama yapanların 19 kişi (%26), 100 günden fazla avcılık yapanların ise 2 kişi (%3) olduğu öğrenilmiştir. Tekne ile avcılık yapılan gün sayısı ise ortalama 36.8 gün olarak tespit edilmiştir.

Bölgede amatör teknelerle avcılık yapanların kullandıkları tekne boylarının dağılımları incelendiğinde 3m tekne ile avcılık yapan 5 kişi (%7), 4m tekneyle avcılık yapan 27 kişi (%38), 5m tekneyle avcılık yapan 31 kişi (%44), 6m tekneyle avcılık yapan 8 kişi (%11) olduğu saptanmıştır. Bunlardan kendisine ait amatör tekne ile avcılık yapan kişi sayısı 39 (%8), başkasına ait tekne ile avcılık yapan kişi sayısı ise 478 (%92)'dir.

Tekne sahiplerine, teknelerine bir yılda yaptıkları masrafları sorulmuş ve bir yıl içinde 500TL'den az harcama yapan 23 kişi (%57), 500TL ve üzeri harcama yapan 17 kişi (%43) olduğu saptanmıştır. Ortalama yapılan harcamanın ise 376.25TL olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yakıt için yıllık 200TL'den az harcama yapan 22 kişi (%54), 200TL ve üzeri harcama yapan 19 kişi (%46) olduğu ve amatör balıkçıların bu kalem için ortalama 215TL harcama yaptıkları hesaplanmıştır.

Amatör balıkçıların günlük avladıkları balık miktarlarının tespitine yönelik olarak yapılan çalışmalarda, 5kg altında balık yakalayan 386 kişi (%74.6), 5-10kg arası balık yakalayan 114 kişi (%22.1), 10kg'dan fazla balık avlayan 17 kişi (%3.3) olduğu tespit edilmiştir. Yakalanan balık miktarı ise ortalaması 1.38kg/gün olarak hesaplanmıştır.

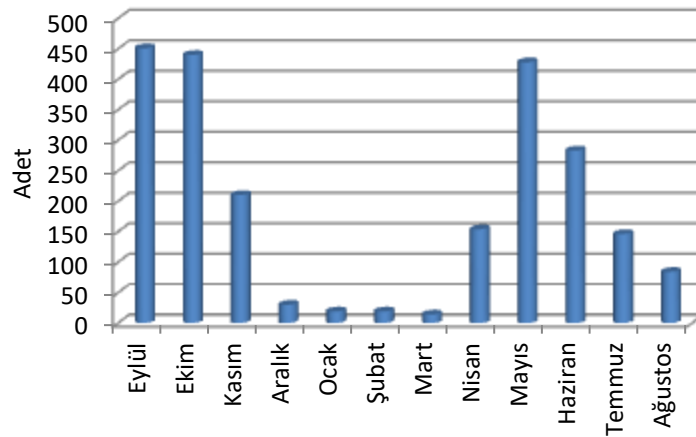
Amatör balıkçıların ortalama yılda 41 gün avcılık yaptıkları belirlenmiştir. Yılda 50 günden az avcılık yapan 341 kişi (%66), 50-100 gün arası avcılık yapan 167 kişi (%32.3), 100 günden fazla avcılık yapan 9 kişi (%1.7) olduğu saptanmıştır.

Avcılık yaparken yetkililer tarafından denetleme yapıp yapılmadığı sorusuna verilen cevaplardan, denetlenen balıkçı sayısının 35 (%6.8), hiç denetlemeye tabi tutulmadığını beyan edenlerin sayısının ise 482 kişi (%93.2) olduğu anlaşılmıştır. Yapılan denetlemelerin büyük bir kısmının da Sahil Güvenlik Komutanlığı'na yapıldığı saptanmıştır (Şekil 8).

Şekil 8. Denetlenme durumu
(Figure 8. Inspection status)

Amatör balıkçılık lisansının zorunlu hale getirilip getirilmemesi hususunda yöneltilen sorulara verilen cevaplardan, zorunlu olması gerektiğini söyleyenlerin 414 kişi (%80.1), zorunlu olmasını istemeyenlerin ise 103 kişi (%19.9) olduğu belirlenmiştir. Amatör balıkçılarca, özellikle çinekop ve istavrit balığının kıyıya yaklaştığı ve amatör balıkçılarca kıyından at-çek yöntemiyle avlandığı eylül-ekim aylarında av sahası çok kullanılmıştır. En fazla balıkçının Eylül ayında (451 kişi, %19.7) avcılık yaptığı belirlenmiştir. Ocak, Şubat, Mart aylarında ise daha çok levrek avcılığı için amatör balıkçılar av sahasını kullanmıştır (Şekil 9).

Şekil 9. Amatör balıkçıların aylara göre dağılımı
(Figure 9. Amateur fisherman's distribution by months)

Amatör balıkçılıkta avlanan balıkların türlerine ve miktarlarına göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir. Elde edilen verilere göre, istavrit %50.4'lük oranla amatör balıkçılarca en çok avlanan balık türü olmuştur. Bunu %19.7'lik oranla çinekop izlemiştir.

Tablo 1. Yakalanan türlerin oranları
(Table 1. Ratio of species caught)

Türler	Oran (%)
İstavrit	50.4
Çinekop	19.8
Palamut	8.0
Levrek	4.2
Kefal	4.1
Barbun/Tekir	2.9
Zargana	2.4
Eşkına	2.0
Mezgit	2.5
Karagöz	1.0
Lüfer	0.8
Tirsi	0.4
Rus kefali	0.3
Minekop	0.3
İzmarit	0.2
İsparoz	0.2
İskorpit	0.2
Kaya balığı	0.1
Kalkan	0.1
Diğer	0.1

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Amatör balıkçılık, çok kişi tarafından tutku haline gelmiş boş zaman geçirme ve eğlence amaçlı yapılan bir etkinliktir. Bu tür faaliyetler hakkındaki ayrıntıların bilinmesi sürdürülebilir balıkçılık açısından önemlidir. Dolayısıyla yaptığımız bu çalışmanın, amatör balıkçılığın sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı mutlak. Doğu Karadeniz sahil şeridinde yapılan bu araştırmada amatör balıkçıların daha çok 41-60 yaş aralığında oldukları saptanmıştır. Tunca ve ark. [5], Foça ve Gökova Bölgeleri'nde amatör balıkçıların yaş ortalamalarını sırasıyla 42.6 ve 45.7 olarak, Dırmıkcı [6] İzmir Körfezi'nde yaptığı çalışmada amatör balıkçıların %64'ünün 25-50 yaş arasında olduğunu bildirmektedir. Kuru [7], İzmir Körfezi kıyı şeridinde avlanan amatör balıkçılar üzerinde yaptığı çalışmada ise en fazla balıkçının (%28) 50-59 yaş aralığında olduğunu tespit etmiştir. Ateşşahin ve ark. [8] tarafından Elazığ İli'nde yapılan çalışmada da amatör balıkçıların %62.2'sinin 21-40 yaş aralığında olduğu saptanmıştır.

Dalkıran ve Baki [9], Yalova İli'nde sportif balıkçılık üzerine yapmış oldukları çalışmada amatör avcılık faaliyetinde bulunanların önemli bir kısmının (%41.06) 51 ve üzeri yaşlarda olduklarını tespit etmişlerdir. Doğan ve Çağıltay [10] Haliç'de yaptıkları araştırmada da 30-39 yaş arası balıkçıların %29.3 orana sahip olduklarını belirlemişlerdir. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde yaptıkları çalışmada yaş ortalamasını 35 olarak saptamıştır. Bu araştırmamızda elde edilen sonuçlar ile Tunca ve ark. [5], Dırmıkcı [6], Kuru [7], Dalkıran ve Baki [9], Aydın ve ark. [3] tarafından bildirilen sonuçların benzerlikler gösterdiği, Doğan ve Çağıltay [10], Ateşşahin ve ark. [8]'nin yapmış oldukları çalışmalarda elde edilen sonuçlardan ise farklı olduğu anlaşılmaktadır. Farkın Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki emekli oranının amatör balıkçılar arasında fazla olması, genç nüfusun aktif çalışıyor olması, balıkçılığa daha az vakit ayırmaları gibi etkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsiyet dağılımı bakımından amatör balıkçılardan %97.7'sinin erkek olduğu saptanmıştır. Erkek amatör balıkçıların oranı Tunca ve ark. [5]'nda Foça'da %96.9, Gökova'da %89.2, Dırmıkcı [6]'de %94, Kuru [7]'de %96, Ateşşahin ve ark. [8]'de %94.6, Aydın ve ark. [3]'nda %99.2 olarak bildirilen

değerlerle benzerlik göstermektedir. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere amatör balıkçılık daha çok erkekler tarafından ilgi duyulan bir uğraştır.

Doğu Karadeniz sahilinde amatör balıkçılar arasında en fazla (%30) emeklilerin olduğu saptanmıştır. Tunca ve ark. [5]'nin yapmış oldukları araştırmada Foça (%30 ve Gökova (%32.3) bölgelerinde, Ateşşahin ve ark. [8] tarafından yapılan araştırmada (%54.1) ve Aydın ve ark. [3] tarafından yapılan çalışmada (%22.5) en fazla amatör balıkçının kamu personeli olduğu bildirilmektedir. Amatör balıkçıların daha çok Dırmıkçı [6]'de %72 oran ile çalışan, Kuru [7]'da %49.5 oran ile emekli, Doğan ve Çağıltay [10]'da %72.4 oran ile serbest meslek sahibi insanlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları ile Tunca ve ark. [5] ve Kuru [7] tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, Dırmıkçı [6], Ateşşahin ve ark. [8] Doğan ve Çağıltay [10], Aydın ve ark. [3]'nin yaptıkları çalışmaların sonuçlarıyla önemli farklılıklar göstermektedir. Ancak, yapılan tüm çalışmalar değerlendirildiğinde genel olarak ülkemizde amatör balıkçılığın daha çok emekli ve kamu çalışanları tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır.

Doğu Karadeniz'de amatör balıkçıların büyük çoğunluğu (%82.2) evlidir. Evli bireylerin oranı Tunca ve ark. [5] tarafından Foça ve Gökova Bölgeleri'nde sırasıyla %70 ve %77, Dırmıkçı [6] tarafından %76, Ateşşahin ve ark. [8] tarafından %67.6, Doğan ve Çağıltay [10] tarafından %83.8, Aydın ve ark. [3] tarafından %70 olarak bildirilmektedir. Gerek bu araştırmada gerekse daha önce yapılmış araştırmaların sonuçları, amatör balıkçılıkla uğraşan bireylerin daha çok evli insanlar olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlardan, ailesinin balık ihtiyacını karşılamak ya da aile bütçesine katkı amaçlı amatör avcılık yapanların yoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür.

Amatör balıkçılar arasında lise (%37.3) ve ilkokul mezunu (%32.7) olanların yoğunlukta olduğu anlaşılmıştır. Tunca ve ark. [5], balıkçıların eğitim durumlarını Foça ve Gökova Bölgeleri'nde ortalama 11 yıl olarak saptamışlardır. Dırmıkçı [6] % 38 oranında ilköğretim, %38 oranında yükseköğrenim olduğunu tespit etmiştir. Kuru [7], %38.5 oranla ilkokul mezunu olanlarının en fazla olduğunu belirlemiştir. En yüksek oranı Ateşşahin ve ark. [8]'nda %43.2 ile lisans mezunlarının, Doğan ve Çağıltay [10]'da %40.1 ile ilkokul mezunlarının, Aydın ve ark. [3]'nda ise %43.3 ile lise mezunlarının oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile Tunca ve ark. [5] Doğan ve Çağıltay [10]'da bildirilen sonuçların benzerlik, Dırmıkçı [6], Kuru [7], Doğan ve Çağıltay [10], Ateşşahin ve ark. [8], Aydın ve ark. [3]'nda bildirilen sonuçların ise farklılık gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu farklılığın da bölgeler arası eğitim düzeyi farklılıklarından ileri geldiği tahmin edilmektedir.

Araştırmada amatör balıkçıların (%51.5) büyük bir kısmının (%51.5) 1000-2000TL arası aylık gelire sahip oldukları tespit edilmiştir. Tunca ve ark. [5] ise 500-1000TL geliri olanların en büyük orana (%33.9) sahip olduklarını bildirirken, Ateşşahin ve ark. [8] 0-750TL (%29.7), Aydın ve ark. [3] 1532TL geliri olan amatör balıkçıların çoğunlukta olduklarını bildirmektedirler. Bildirilen bu sonuçlardan Aydın ve ark. [3]'nin yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Ülkemizin Doğu Karadeniz kıyılarında avcılık yapan amatör balıkçıların sadece %18'inde amatör balıkçı belgesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu oran, Tunca ve ark. [5] tarafından Foça Bölgesi'nde %49.2, Gökova Bölgesi'nde %45.4, Dırmıkçı [6] tarafından %32, Kuru [7] tarafından %82.5, Ateşşahin ve ark. [8] tarafından %5.4, Doğan ve Çağıltay [10] tarafından %24.4, Aydın ve ark. [3] tarafından %20 olarak

bildirilmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaptığımız bu çalışma ile Aydın ve ark. [3]'nin yaptıkları çalışmanın sonuçları benzerlik gösterirken, Tunca ve ark. [5], Dırmıkcı [6], Kuru [7], Ateşşahin ve ark. [8], Doğan ve Çağıltay [10]'ın yaptıkları çalışmaların sonuçları ise oldukça farklıdır. Bu farklılık üzerinde, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde tekneyle avcılık yapan amatör balıkçı sayısının daha az olması, ilgili kurumlarca yapılan kontrollerin çok fazla olmaması etkili olabileceği gibi batı bölgelerindeki amatör balıkçıların doğu bölgelerindekilere etkili olabileceği tahmin edilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, hafta sonu avcılık yapmayı tercih edenlerin oranı %64.2 ile en yüksek grup olarak bulunmuştur. Tunca ve ark. [5]'na göre, Gökova'da %55.4, Foça'da %62.3'lük oranlarla her zaman avcılık yaptıklarını belirtenlerin oranı en yüksektir. Dırmıkcı [6], en yüksek oranın %30 ile sadece hafta sonu avcılık yapanlardan oluştuğunu saptamıştır. Aydın ve ark. [3], avlanma aktivitesini %44.4 oranında her hangi bir saatte yapıldığını tespit etmişlerdir. Bizim araştırmamızın bulguları ile Dırmıkcı [6]'nın yaptığı çalışmalarda avcılık yapma zamanları benzerlik göstermektedir. Tunca ve ark. [5] ile Aydın ve ark. [3]'nin yaptıkları çalışmalarda bildirilen avcılık yapma zamanları ile Doğu Karadeniz'de yapılan bu çalışmada tespit edilen avcılık zamanları arasında ise önemli farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Bu farklılıkların muhtemelen Doğu Karadeniz Bölgesi'nde amatör tekne avcılığının daha az olması ve çalışan kesimin hafta sonu balıkçılığını tercih etmesinden ileri gelmektedir.

Yaptığımız bu araştırmada öğleden sonra avcılık yapmayı tercih edenlerin oranının (%49.1) en yüksek olduğu saptanmıştır. Tunca ve ark. [5]'ya göre, balıkçılar arasında Foça'da (%49.2) ve Gökova'da (%63.9) günün ilk saatlerinde avcılık yapmayı tercih edenlerin oranı en yüksektir. Kuru [7]'da ise, %29'lük oran ile akşam (17-00) saatlerinin en fazla tercih edilmiştir. Tunca ve ark. [5] ve Kuru [7]'nin yaptıkları çalışmalarda avcılık yapma saatleri ile Doğu Karadeniz'de yapılan bu çalışmada tespit edilen avcılık yapma zamanları arasındaki farkların avlanan balık türleri ve avlanan türlerin av verim zamanlarındaki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Avlanma süresi 3 saat/günden daha az olanların oranı %47.6 ile en yüksektir. Dırmıkcı [6]'nın yaptığı çalışmada, %48'lik oran ile günde 5-10 saat/gün, Kuru [7]'nin yaptığı çalışmada %29'lük oran ile 5-7 saat/gün avcılık yapıldığı bildirilmektedir. Aydın ve ark. [3] ise ortalama 3.3 saat/gün avcılık yapıldığı tespit edilmiştir. Doğu Karadeniz'de yapılan bu çalışmanın sonuçları ile Aydın ve ark. [3]'nin Ordu İli'nde yaptıkları çalışmanın sonuçları benzerlik, Dırmıkcı [6] ve Kuru [7]'nin yaptıkları çalışmaların sonuçları ile ise önemli farklılıklar göstermektedir. Bu farklılığın, Doğu Karadeniz'de daha kısa sürede yeterli miktarda balık avlanabiliyor olması özellikle göç balığı olan çinekop ve istavritin kıyıya yakın av vermesi ve av verdiği gün sayısının sınırlı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Amatör balıkçılık için av malzemesine yapılan harcama ortalama 46TL olarak saptanmıştır. Tunca ve ark. [5] tarafından yıllık av malzemesine harcanan para miktarı Foça Bölgesi'nde 491TL, Gökova Bölgesi'nde 420TL olarak saptanmıştır. Bu miktar, Aydın ve ark. [3] tarafından Ordu İli'nde 89TL olarak tespit edilmiştir. Farkın, Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki amatör balıkçılar tarafından kıyıda at-çekle en kolay avladıkları türlerin istavrit ve çinekop oluşu, amatör balıkçıların yoğun olarak bu iki türün avcılığına yönelmesini sağlamıştır. Bu türlerin avcılığında kullanılan avlanma takımlarından ucuzdur ve dolayısıyla av malzemelerine harcanan miktar düşüktür.

Amatör avcılıkta yem için yapılan harcama ortalama 48TL olarak belirlenmiştir. Tunca ve ark. [5], yem için yıllık harcanan ortalama para miktarı Foça Bölgesi'nde 280TL, Gökova Bölgesi'nde ise 175TL olarak bildirmektedir. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde 31.5TL olarak tespit etmişlerdir. Doğu Karadeniz'de yapılan bu çalışmanın Aydın ve ark. [3]'nın yaptıkları çalışmanın sonuçları benzer, Tunca ve ark. [5] yaptıkları çalışmanın sonuçlarıyla ise farklılık göstermektedir. Bu farklılığın Doğu Karadeniz'deki amatör balıkçılarca avlanan tür çeşitliliğinin sınırlı oluşu, daha çok istavrit ve çinekop avlamaları, bu balıkların avcılığında kullanılan doğal yemin kendileri tarafından avlanılan balıklardan elde etmeleri, özellikle istavrit avında kullanılan çaparinin ucuz olması bu farklılığın nedenleri arasındadır. Ayrıca eşkina avcılığının diğer türler yanında çok az oluşu bu avcılıkta kullanılan boru kurdunun kullanımını sınırlamış bu da yem için harcanan oranın düşmesini sağlamıştır.

Doğu Karadeniz'de av alanına yaya olarak gelenlerin oranı %81.8 olarak bulunmuştur. Tunca ve ark. [5] ise av sahasına ulaşımında Gökova Bölgesi'nde yaya ve kendi aracıyla gelenlerin oranını %40, Foça Bölgesi'nde yaya gelenlerin oranı ise %46.9'la en yüksek oranlar olarak saptamışlardır. Aydın ve ark. [3]'da Ordu İli'nde yaya gelenlerin oranını %40 olarak bulmuşlardır. Balıkçıların buldukları yerin avlanma sahasına olan uzaklığı 5 km'den az olanların oranı oldukça yüksek (%91.4) bulunmuştur. Tunca ve ark. [5] ise bu mesafeyi Foça Bölgesi'nde ortalama 139 km, Gökova Bölgesi'nde ise 57km olarak saptamıştır. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde 3km olarak bildirmektedir. Doğu Karadeniz'de yerleşim alanlarının denize sıfır olması amatör balıkçıların av sahasına olan uzaklıklarını azaltmış, en çok avlanan türlerin (istavrit, çinekop) özel av verdiği alanların olmayışı, kıyı kesiminin birçok yerinde avlanabilmesi gibi avantajları nedeniyle uzak mesafelere gidilmeye gerek duyulmamaktadır. Bu da, avlanma sahasına olan uzaklığın daha kısa olmasını sağlamıştır.

Doğu Karadeniz kıyısında avcılık takımlarının ortalama değeri 110TL olarak belirlenmiştir. Tunca ve ark. [5], avcılık takımlarının ortalama değerini Foça Bölgesi'nde 827TL, Gökova Bölgesi'nde 845TL olarak saptamışlardır. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde bu avcılık takımının ortalama değerini 149 TL olarak bildirmektedir. Doğu Karadeniz ile Foça ve Gökova av sahaları arasındaki fark üzerinde, Karadeniz'de avın tür çeşitliliğinin daha sınırlı olması ve avcılık takımlarının daha ucuza temin edilmesi gibi hususlar etkili olmaktadır. Amatör balıkçılıkta kullanılan teknelerin yaklaşık 5m boyunda oldukları tespit edilmiştir. Tunca ve ark. [5], kullanılan teknelerin ortalama boylarını Foça Bölgesi'nde 7.5m, Gökova Bölgesi'nde 7.8m olarak bildirmektedir. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde 4.8m olarak tespit etmiştir. Doğu Karadeniz'de kullanılan tekne boyu ile Ordu İli'nde kullanılan tekne boyu benzer iken, diğer çalışmalarda bildirilen tekne boylarının önemli farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın Foça ve Gökova bölgelerinde yapılan amatör avcılığın daha çok tekne odaklı yapılmasından ve bölgedeki amatör balıkçıların ekonomik düzeyinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Doğu Karadeniz'de yapılan amatör avcılıkta yoğun olarak istavrit (%50.3) ve çinekop (%19.7) avlandığı tespit edilmiştir. Foça Bölgesi'nde yapılan çalışmada ise ahtapot, kalamar, palamut, karagöz, kefal, isparoz, çipura, istavrit ve kolyoz avcılığının, Gökova Bölgesi'nde ise kefal, mercan, karagöz, çipura, levrek, kupes avcılığının öne çıktığı bildirilmektedir [5]. Dırmıkcı [6], İzmir Körfezi'nde çipura ve kefal balıklarının av oranlarının yüksek olduğunu bildirmektedir. Kuru [7], yine İzmir Körfezi kıyı şeridinde

en fazla %31.35'lik oran ile kefal avlandığını tespit etmiştir. Ateşşahin ve ark. [8], Elazığ İli'nde alabalık (%44.6) ve sazan (%24.3) sazan yakalama oranlarının yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Avlanan türlerdeki değişkenlik bölgelere göre değişen biyolojik çeşitlilikten kaynaklanmaktadır. Doğu Karadeniz'de amatör avcılık yapılan ortalama gün sayısı 41 olarak tespit edilmiştir. Tunca ve ark. [5] bu süreyi Foça'da 96 gün, Gökova'da 87 gün olarak saptamıştır. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde 40 gün olarak saptamışlardır. Bizim araştırmamızın sonuçları ile bir Doğu Karadeniz ili olan Ordu İli'nde daha önce yapılmış araştırmaların sonuçları benzerlik gösterirken, Foça ve Gökova için bildirilen sonuçlar oldukça farklıdır. Doğu Karadeniz'de daha çok istavrit ve çinekop avlanması ve avcılık için çoğunlukla hafta sonu zaman ayrılması, amatör tekne avcılığının çok fazla olmaması ve Karadeniz'de hava ve deniz şartlarının daha ağır olması bu farklılık üzerinde etkili olduğu tahmin edilmektedir.

Doğu Karadeniz'de yapılan bu çalışmada amatör avcılık esnasında denetlendiğini belirtenlerin oranı %6.8 olarak belirlenmiştir. Tunca ve ark. [5]'nin Foça Bölgesi'nde yaptığı çalışmada bu oran %65, Gökova Bölgesi'nde %35 olarak bildirilmektedir. Denetlenme oranının çok düşük olması Doğu Karadeniz'de tekne odaklı avcılığın düşüklüğünü ve bu bölgedeki kontrol ve denetim mekanizmasının daha az çalıştığını göstermektedir. Bu çalışmada balıkçılığın yoğun olarak yapıldığı aylar sırasıyla Eylül, Ekim, Mayıs, Haziran ve Kasım olarak tespit edilmiştir. Tunca ve ark. [5], yıl içinde tercih edilen ayları, her iki bölgede de Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık, Dırmıkcı [6] İzmir Körfezi'nde en verimli ayların Haziran-Kasım arası olarak, Kuru [7] İzmir Körfezi'nde %34'lük oranla yaz ayları olarak bildirilmektedir. Aydın ve ark. [3] ise Ordu İli'nde Haziran-Ekim arası yoğun avcılık yapıldığını bildirmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Doğal kaynaklardan yürütülen her türlü faaliyet, istesek de istemesek de bu kaynakları olumsuz etkilemekte, zarar görmelerine ve yıpranmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla doğal kaynaklarda sürdürülebilirliğin sağlanması için kaynakların kullanımını belli yoğunlukta olmalıdır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de amatör balıkçılık her geçen gün daha popüler hale gelmekte ve amatör avcılarının sayısı artmaktadır. Dolayısıyla 8500 km kıyı uzunluğuna sahip ülkemizde amatör balıkçılığın ve balıkçılığımızın sürdürülebilir olması için, gerekli izleme çalışmaları yapılmalı sektörün durumunu ortaya koyacak araştırmalara önem verilmelidir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 5-8 Eylül 2017 tarihinde Gürcistan-Tiflis'te düzenlenen "2nd International Science Symposium (ISS2017)" sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Zengin, M., Kalaç, B. ve Dalkıran, G., (2009). Ülkemizdeki Amatör Balıkçılığın Durumuna Bir Bakış: Galata Köprüsü, Çanakkale Boğazı ve Abant Gölü Örnekleri. Ulusal Su Günleri Sempozyumu 29 Eylül-1 Ekim, Elazığ.
2. BSGM, (2014). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, Su Ürünleri Bilgi Sistemi-(Erişim tarihi: 03.05.2017).
3. Aydın, M., Tunca, S., Karadurmuş, U., and Durgun, D., (2013). Valuation of Recreational Fishing Benefits: A Snapshot from

-
- Ordu, Turkey. *Ege J Fish Aqua Sci.* Cilt:30, say:4, ss:147-154.
DOI:10.12714/egejfas.2013.30.4.01.
4. Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya Kitapevi. 381s.
 5. Tunca, S., Ünal, V. ve Miran, B., (2013). *Foça ve Gökova Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Amatör Balıkçılığın Sosyal ve Ekonomik Yönü Final Raporu*. Akdeniz Koruma Derneği, Ankara.
 6. Dırmıkcı, L., (2009). *İzmir Körfezi'nde Kıyıda Yapılan Amatör Balıkçılık Üzerine Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.53s.
 7. Kuru, H., (2013). *İzmir Körfezi Kıyı Şeridinde Yapılan Amatör Balıkçılığın Sosyo-Ekonomik Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
 8. Ateşşahin, T., Aslan, E. ve Özmen, M.M., (2014). *Elazığ İlindeki Amatör Balıkçıların Sosyo-Demografik Özellikleri Üzerine Bir Ön Araştırma*. Yunus Araştırma Bülteni, sayı:1, ss:41-50.
 9. Dalkıran, G. ve Baki, B., (2009). *Yalova İlinde Sportif (Amatör) Balıkçılık Yapan Kişilerin Yaş Grupları, Meslek Grupları ve Belgelerini Yenileme (Vize) Oranları Üzerine Bir Araştırma*. XV. Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu, 2009, Rize.
 10. Doğan, K. ve Çağıltay, F., (2012). *İstanbul İlinde (Atatürk ve Galata Köprüsü) Sportif Olta Balıkçılığı Yapanların Sosyo-Ekonomik Yapısına Yönelik Bir Araştırma*. Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi, 14-17 Kasım 2012, Hatay.